

ทำข้าวองคการบริหารสวนตำบลเตาปูน

องคการบริหารสวนตำบลเตาปูน จังหวัตราชบุรี

ชาวนาในเขตตำบลเตาปูนประสบกับปัญหาราคาข้าวตกต่ำเป็นผลมาจากปริมาณผลผลิตที่เกิดขึ้นภายหลังฤดูการเก็บเกี่ยวมีจำนวนมากกว่าความต้องการของตลาดภายในชุมชน ทั้งนี้ ประชาชนส่วนใหญ่ในเขตตำบลเตาปูนและพื้นที่ใกล้เคียงประกอบอาชีพหลักคือทำนาข้าว แต่เนื่องจากขาดความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการตลาดและการค้า จึงทำให้การซื้อขายผลผลิตต้องกระทำผ่านพ่อค้าคนกลาง ซึ่งทำให้เกษตรกรได้รับค่าตอบแทนจากการขายข้าวในราคาต่ำ และแม้จะพยายามแก้ไขปัญหาด้วยการส่งข้าวไปขายต่างพื้นที่ แต่เมื่อต้องประสบกับค่าใช้จ่ายทางการขนส่งที่ค่อนข้างสูง เกษตรกรก็ยังคงมีรายได้สุทธิเหลือน้อยไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ กลายเป็นวงจรความยากจนที่ชาวนาต้องประสบทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

วิถีนใหม่

ในปี 2540 องคการบริหารสวนตำบลเตาปูนจึงจัดตั้ง "โครงการทำข้าวองคการบริหารสวนตำบลเตาปูน" ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหาราคาข้าวตกต่ำและช่วยเหลือชาวนาไม่ให้ถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลาง

ผลงานที่ได้ดำเนินการ

1. จัดซื้อที่ดิน 1 แปลง จำนวน 13 ไร่ หลังบริเวณที่ทำการ อบต. เพื่อก่อสร้างอาคารและจัดทำเป็นท่าข้าว
2. ก่อสร้างลานข้าว 1 แห่งและจัดซื้อรถดั๊กข้าวจำนวน 1 คัน
3. จัดตั้งคณะกรรมการบริหารท่าข้าว จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นายก อบต. รองนายก อบต. และปลัด อบต.
4. กำหนดข้อบังคับตำบลว่าด้วยการบริหารท่าข้าวขององคการบริหารสวนตำบลเตาปูน มีข้อความสำคัญดังนี้
 - เก็บค่าธรรมเนียมได้ไม่เกิน 60 บาทต่อตัน โดยเก็บจากผู้ซื้อเท่านั้น
 - มีการกำหนดวันเริ่มซื้อขายและวันสิ้นสุด โดยให้ อบต. เตาปูนอนุมัติ
 - ก่อนเริ่มซื้อไม่น้อยกว่า 30 วัน ให้คณะกรรมการบริหารประกาศหาผู้ซื้อ โดยให้ผู้ซื้อยื่นแสดงความจำนงในระยะเวลา 15 วันนับจากวันประกาศ
 - เมื่อมีผู้ซื้อแสดงความจำนงแล้ว ให้คณะกรรมการบริหารเรียกผู้ซื้อมาทำสัญญาการเข้ามาซื้อขาย โดยให้เสร็จสิ้นก่อนวันเริ่มขาย
5. อบต. จัดเวทีประชาคมเพื่อให้ความรู้ชาวบ้านเกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำการซื้อขายได้อย่างคล่องตัวและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ
6. ตลาดกลางท่าข้าวเปิดให้บริการซื้อขายในช่วงเดือนพฤศจิกายน – ธันวาคมสำหรับฤดูเก็บเกี่ยวข้าวนาปรัง และเดือนพฤษภาคม – มิถุนายน สำหรับฤดูเก็บเกี่ยวข้าวนาปี

ข้อมูลพื้นฐานปีปัจจุบัน
: ปี พ.ศ. 2546

อำเภอ: โพธาราม

จังหวัด: ราชบุรี

ประชากร: 6,073 คน

พื้นที่: 42.93 ตร.กม.

ประเภทท้องถิ่น :
องคการบริหารสวนตำบล

การเลือกตั้ง : ทางตรง

การระดมทรัพยากร

ค่าใช้จ่าย/การลงทุน

1. อบต. เตาปูน สนับสนุนงบประมาณจำนวน 5,850,000 บาท (จากเงินสะสมของ อบต.) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการ
 - จัดซื้อที่ดิน 1 แปลงเพื่อก่อสร้างอาคารและจัดทำเป็นทำข้าว
 - ก่อสร้างอาคาร 1 หลัง
 - ก่อสร้างลานข้าว 1 แห่ง
 - จัดซื้อดาซัง 1 ชุด
 - จัดซื้อรถตัดข้าว 1 คัน
 - จัดซื้อคอมพิวเตอร์ 1 ชุด

บุคลากร

1. ปลัด อบต. หรือเจ้าหน้าที่ อบต. ที่ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ควบคุมเครื่องซังและสิ่งพิมพ์ใบซื้อขายข้าวจากเครื่องคอมพิวเตอร์
2. ชาวบ้านจำนวน 35 คน ทำงานทุกวันในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ซึ่งได้แก่ เดือน พ.ย. – ธ.ค. (นาปรัง) และ พ.ค. – มิ.ย. (นาปี) โดยทำหน้าที่ซังรถตัดข้าว 1 คน ดูแลการซังข้าว 1 คน แยกและขนย้ายข้าว 32 คน

ขั้นตอนในการดำเนินการ

วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
ต้นปี 2540	คณะผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. ตรวจสอบเพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาค่าข้าวซึ่งเป็นผลผลิตหลักของตำบล	ประธานกรรมการบริหาร อบต. และสมาชิกสภา อบต.
ต้นปี 2540	ประธานบริหารและสมาชิกสภา อบต. เดินทางไปศึกษาดูงานที่ทำข้าวก้านันทองเพื่อเรียนรู้วิธีการบริหารจัดการแล้วนำมาประยุกต์ใช้กับตำบลของตนเอง	ประธานกรรมการบริหาร อบต. / สมาชิกสภา อบต.
ต้นปี 2540	จัดเวทีประชาคมเพื่อชี้แจงแนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าข้าวและรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนทั้งนี้ อบต. และชุมชนเกิดความเห็นชอบร่วมกันถึงความเหมาะสมของโครงการทำข้าว โดยเห็นว่าเป็นทางเลือกที่สอดคล้องกับสภาพและวิถีชีวิตของชุมชน	อบต. / ก้านัน / ผู้ใหญ่บ้าน
ต้นปี 2540	ร่างโครงการเพื่อเสนอขออนุมัติงบประมาณจากสภา อบต. ในการจัดทำทำข้าว ฯ	คณะผู้บริหาร / สมาชิกสภา อบต.
ต้นปี 2540	สภา อบต. อนุมัติงบประมาณ	สมาชิกสภา อบต.
กลางปี 2540	จัดหาสถานที่สร้างทำข้าว พร้อมทั้งจัดซื้อจัดจ้างรถตัดข้าว เครื่องซังและคอมพิวเตอร์	อบต.
กลางปี 2540	เริ่มก่อสร้างอาคารและลานข้าว	อบต. / ผู้รับเหมา

กลางปี 2540	ออกข้อบังคับตำบลว่าด้วยการบริหารทำข้าว	อบต.
วัน เดือน ปี	กิจกรรมที่ทำ	ผู้รับผิดชอบ
กลางปี 2540	องค์การบริหารส่วนตำบลเตาปูน	
กลางปี 2540	นำข้อบังคับตำบลเข้าสู่การพิจารณาของสภา อบต.	สมาชิกสภา อบต.
กลางปี 2540	เสนอข้อบังคับตำบลให้นายอำเภอลงนามอนุมัติ	อบต.
กลางปี 2540	จัดตั้งคณะกรรมการบริหารทำข้าว จำนวน 3 คน ประกอบด้วย นายก อบต. รองนายก อบต. และ ปลัด อบต. ให้มีหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานของทำข้าว	อบต.
กลางปี 2540	เปิดดำเนินการทำข้าวโดยกระบวนการซื้อขายเริ่มจากชาวนานำข้าวมาที่ลานเพื่อให้พ่อค้าตีราคา จากนั้นนำข้าวขึ้นตราซังที่มีเจ้าหน้าที่ อบต. เป็นคนคอยตรวจวัดความเที่ยงตรง หลังจากนั้นนำผลการซื้อขายพิมพ์ออกทางเครื่องพิมพ์ หักรุ่น ทำข้าว อบต. ฯ เปิดทำการเฉพาะช่วงฤดูเก็บเกี่ยวเท่านั้น โดยทาง อบต. จัดเก็บค่าธรรมเนียมซื้อข้าวในราคา 50 บาทต่อตัน (รวมค่าซังและค่าขนข้าว) โดยเรียกเก็บจากผู้ซื้อ	อบต.

หน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการ

--หน่วยงาน/องค์กร -- -- บทบาทความร่วมมือ --

กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน	ดำเนินการจัดประชาคมและร่วมสนับสนุนเห็นชอบอนุมัติโครงการ
ประชาชนในตำบล	ร่วมประชุมประชาคมและให้การสนับสนุนโครงการ
พ่อค้าข้าว	เข้ามารับซื้อข้าวในระบบตลาดกลางโดยยอมรับกฎกติกาที่ อบต. เตาปูน กำหนด

ประเมินผลความสำเร็จ

ก่อนการดำเนินการ

1. ข้าวเปลือกมีราคาต่ำเนื่องจากผลผลิตของเกษตรกรในตำบลและพื้นที่ใกล้เคียงมีจำนวนมากจนเกินความต้องการของตลาด
2. ชาวนาถูกเอารัดเอาเปรียบจากพ่อค้าคนกลางในเรื่องราคาและการโก่งต่าซัง ถึงตันละ 100 – 200 บาท
3. ชาวนาบางส่วนหาทางเลือกโดยขนข้าวไปขายต่างพื้นที่เพื่อให้ข้าวสามารถขายได้และมีราคาสูงซึ่งทำให้สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาก

หลังการดำเนินการ

1. ชาวเป็ลือกขายได้ในราคาสูงขึ้นเนื่องจากมีผู้ซื้อจำนวนมากทั้งจากภายในตำบลและภายนอกตำบล รวมทั้งชาวนาและพ่อค้าชาวยังสามารถต่อรองราคากันได้โดยตรงไม่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลางเหมือนเช่นที่ผ่านมา
2. การซื้อขายข้าวเป็นไปอย่างยุติธรรม เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของ อบต. จะเป็นผู้ดูแลทุกขั้นตอนการซื้อขาย รวมทั้งคอยตรวจสอบให้เครื่องชั่งข้าวมีความเที่ยงตรง โดยในปี 2546 ชาวนาขายข้าวได้ในราคาตันละ 4,800 – 5,000 บาท
3. ชาวนาได้รับความสะดวกมากขึ้นในการนำข้าวไปขาย โดยสามารถนำข้าวมาขายที่ท่าข้าวของตำบลซึ่งใกล้ที่อยู่อาศัยมากกว่าการนำไปขายต่างพื้นที่
4. อบต. จัดเก็บค่าธรรมเนียมซื้อข้าวได้ปีละประมาณ 300,000 บาท โดยเรียกเก็บจากผู้ซื้อในราคา 50 บาทต่อตัน ซึ่ง อบต. ต้องจ่ายให้ลูกจ้างในอัตราตันละ 15 บาท ส่วนอีก 35 บาท จัดเก็บเป็นเงินรายได้ของ อบต. รวมทั้ง มีชาวนาทั้งในและนอกตำบลเข้าร่วมกิจกรรมทำข้าวประมาณ 2 – 3 พันคน มีปริมาณข้าวที่ขายต่อฤดูเก็บเกี่ยวประมาณ 3,000 ตัน และมีเงินหมุนเวียนจากการขายข้าวประมาณ 13,500,000 บาทต่อฤดูเก็บเกี่ยว

อุปสรรคและการแก้ไขปัญหา

อุปสรรค	การแก้ไขปัญหา
1. เกษตรกรไม่มีความรู้ทางด้านการค้า ทำให้ต้องรู้สึกยุ่งยากในการนำข้าวไปขายที่ท่าข้าว	1. อบต. จัดเวทีประชาคมเพื่อให้ความรู้ชาวบ้านเกี่ยวกับวิธีการและขั้นตอนในการดำเนินธุรกิจ เพื่อให้เกษตรกรสามารถทำการซื้อขายได้อย่างคล่องตัวและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

1. ผู้นำต้องมีความกล้าคิด กล้าทำ และกล้านำผู้อื่นในเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม
2. ชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและสนองต่อความต้องการของคนในพื้นที่อย่างแท้จริง

บทเรียนที่ได้รับ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้นำมีความรอบคอบและการได้รับการสนับสนุนจากประชาชน
2. การแก้ปัญหาควรแก้ที่สาเหตุที่แท้จริงของปัญหา โดยได้รับความเห็นชอบจากคนส่วนใหญ่ในชุมชน
3. วิถีใหม่ที่จะดำเนินการควรมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของท้องถิ่น

แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม

ชื่อ-นามสกุล : นายกิจธณศักดิ์ ขำเจริญ
ตำแหน่ง : ประธานกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลเตาปูน
ที่อยู่ : หมู่ 5 ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
โทรศัพท์ : (032) 359-257, (032) 226-781-2

ชื่อ-นามสกุล : นายประยงค์ ปุลิมา
ตำแหน่ง : ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลเตาปูน
ที่อยู่ : หมู่ 5 ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
โทรศัพท์ : (032) 359-257, (032) 226-781-2

ชื่อ-นามสกุล : นายวรุฒิ เจริญวงษ์
ตำแหน่ง : ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
หน่วยงาน : องค์การบริหารส่วนตำบลเตาปูน
ที่อยู่ : หมู่ 5 ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
โทรศัพท์ : (032) 359-257, (032) 226-781-2

ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปีที่มีการเริ่มวิถีใหม่ : พ.ศ. 2540

ประเภทของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนตำบล
สถานที่ตั้ง	หมู่ 5 ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี 70120
ขนาดพื้นที่	42.93 ตารางกิโลเมตร
งบประมาณรายจ่าย	6,604,140 บาท (ปีงบประมาณ 2540)
งบประมาณรายได้	6,756,505 บาท (ปีงบประมาณ 2540)
จำนวนพนักงานและลูกจ้าง	9 คน 6 คน พนักงานท้องถิ่น 1 คน ลูกจ้างประจำ 2 คน ลูกจ้างชั่วคราว
จำนวนประชากร	5,867 คน
จำนวนครัวเรือน	1,732 ครัวเรือน
รายได้เฉลี่ยประชากร	24,000 บาท
ลักษณะของเมืองและ วิถีชีวิตประชาคม	พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาบางส่วน และมีลำคลองไหลผ่านหลายสาย ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา และมีอาชีพเสริมได้แก่ การทำเกษตรกรรมทั่วไปและหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ทอผ้า จักสาน เป็นต้น ลักษณะวิถีชีวิตประชาคมเป็นแบบสังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท